

सूचना - १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

- प्र.१ टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) २४
- १) शिवकालीन अष्टप्रधान मंडळाची वैशिष्ट्ये सांगा.
  - २) रामचंद्र पंत अमात्याचे आज्ञापत्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
  - ३) पहिल्या राज्याभिषेकाचे महत्त्व
  - ४) 'गनिमी कावा' संकल्पना स्पष्ट करा.
  - ५) अफजलखानाच्या मोहिमेची कारणे सांगा.
  - ६) आग्रा-भेटीचे महत्त्व विशद करा.
- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) २०
- १) शिवकालीन लष्करी व्यवस्था स्पष्ट करा.
  - २) महाराणी ताराबाई कामगिरीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
  - ३) मिर्झाराजे जयसिंगाच्या मोहिमेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
  - ४) संभाजी - पोर्तुगीज संबंध स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा. १६
- १) शिवाजी - आदिलशाहा संबंध स्पष्ट करा.
  - २) शिवकालीन इतिहास अभ्यासाची साधने स्पष्ट करा.